

Per Målare

MARGARETA BREMERTZ, *Frilansjournalist*

På svenska ambassader runt om i världen och på många av landshövdingeresidensen i landet hittar man hans möbler. Hans arbeten finns i regeringsbyggnaderna och på våra stora nationella museer. Från den lilla verkstaden i Dalarna sprids snickaren Per Målares möbler till många olika miljöer.

I EN LITEN BY nära Österdalälven står Per Målare i sin verkstad, bland kapmaskiner, hyvlar, fräsar, borrar, putsmaskiner och skärverktyg.

Det är långt till de fina salongerna på slott och herresäten, där hans alster efterfrågas.

Per har kallats hantverksvärldens dol-dis. Mängder av möbler på svenska ambassader världen runt, i kungliga gemak, landshövdingeresidens och flotta mot-tagningsrum bär hans signatur.

– När grejorna är levererade, ser jag dem sällan igen. Men det är kul att veta att de finns därute.

Produkterna från finsnickaren i Nord-åker utanför Gagnef finns naturligtvis också hos privata köpare långt borta och nära. Den italienska baby som fick en specialimporterad vaggga i svensk allmo-gestil har troligen sovit sött, liksom köpa-ren i Chile som ville ha en specialritad säng, över två meter bred och med handsnidat ornament i form av en tradi-tionell blomranka. En kund i Frankrike blev så förtjust över karmstolen *Matador* att hon skrev och tackade Per för sin allra vackraste möbel.

”Det är när Pär får ta itu med svåra utmaningar han trivs som bäst”

Per har snickrat predikstolen och natt-vardsbordet åt adventistsamfundet i Aspe-boda, kontrollbordet till radiohuset i Fa-lun och kyrkbänkarna i massiv ek till be-gravningskapellet i Mora. Till Dalarnas museum har han gjort en soffgrupp i björk med tillhörande bord, fanerat med masurbjörk, och till en lekplats i Linkö-ping en lekskulptur ritad av K.G. Beje-mark – skulptören bakom bland annat den sittande Nils Ferlin på soffan i Filip-stad och Evert Taube vid Järntorget i Stockholm.

TILL DALARNA

Från början hade Per tänkt bli arkitekt.

– Men sen insåg jag att det var mycket roligare att skapa med händerna.

Efter militärtjänst och lärlingstid hos

byggnadssnickare ställde Per in siktet på möbler och hamnade i Siljansnäs. Först på Erkers (känt för Leksandsstolen) och sedan hos snickarmästare Anders Berg-lund, som tillhört H1-gruppen och åter-vänt till hembygden efter 25 år i Stock-holm.

År 1980 hittade Per tillsammans med sin fru Ann huset med tillhörande snicke-riverkstad i Nordåker. Miljön var perfekt för en barnfamilj. I den rymliga tvåvå-ningsverkstaden hade tidigare tillverkats vävskedslist till industriella vävstolar.

– Jag fortsatte med det ett tag, innan jag lade om helt till möbelsnickeri.

Anders Berglund hade jobbat mycket för Statens fastighetsverk eller Byggnads-styrelsen som det hette före 1993, och ef-ter hans pension fortsatte Per på den in-slagna vägen ihop med inredningsarki-tekten Hans Johansson, också medlem i H1-gruppen med rötter i Dalarna och känd för bland annat stolen *Matador*.

Med tiden har många av Pers möbler – ofta i exotiska träslag – blivit utspridda på svenska ambassader över hela världen. Vigselbordet på ambassaden i Paris är gjort i fågelögonlön från USA, ett träslag

som liknar masurbjörk genom att 'ögonen' är samma typ av defekt som masur i björk.

Ett frukostbord med glasskiva på ambassaden i Dublin är gjort i almrotsfaner med ett smalt spår av mahogny, och skänken på ambassaden i Jakarta är i almrot och mahogny. Vigselbordet i Paris och möblerna till Dublin och Jakarta är ritade av Carita Kull, inredningsarkitekt vid Statens fastighetsverk. Annars har Hans Johansson ritat allt som kommer från verkstaden i Nordåker och återfinns på Sveriges ambassader i Belgrad, Brasília, Chicago, Damaskus, Dar es Salaam, New Delhi, Ottawa, Riyadh, Rio de Janeiro, Seoul, Sofia, Teheran och Tokyo.

– Nu är Hans Johanssons ritningar deponerade på Kalmar museum. Jag kan i princip göra allt han ritat genom åren.

PÅ RESIDENS OCH DEPARTEMENT

På senare tid har Per framför allt möblerat inrikes miljöer. Det handlar om kungliga gemak, landshövdingeresidens och regerings- och förvaltningsbyggnader, där möblerna ofta nytillverkas efter gamla förebilder. Här är det Carita Kull som står för ritningarna vid nytillverkning. Enda undantaget är Riksförsäkringsverkets konferensbord i rödbok och golvur i mahogny med padok eller korallträ invändigt, som ritats av Hans Johansson. Golvuret är i modern design inspirerad av gammal dalatradition.

Listan på Pers och Carita Kulls gemensamma skapelser kan göras lång. I det kungliga övernattningsrummet på Uppsala slott har Per snickrat natteduksborden och dubbelsängen i körsbärsträ.

Till Arbetslivsfonden har han gjort ett smart konferensbord i ask med kantlist i mahogny, hål i mitten och en utdragbar sektion som underlättar städning.

På finansdepartementet står bland annat en gråmålad 'trågsoffa', vars snidade figurer på ben och sarg Per ritat och formgett själv, efter förebilder från 1700-talsmöbler.

– Jag använde bilder av möbler från Stockholms slott, med traditionella mönster av bladrosetter och slingor.

Där finns också elementskydden i flätat ruttmönster av tunn björkfaner, som gjordes till dåvarande finansminister Per Åsbrinks tjänsterum. Likaså ett par bord som specialtillverkats för tjänsterum på finansdepartementet – ett i oljat körsbärsträ med skiva i form av smala, 'flätade' lister och ett ovalt i björk med glasskiva.

ROKOKO OCH GUSTAVIANSKT

Tessinska palatset har Per försett med en sovrumscombination bestående av sänggavel i björk med röd tygklädsel och snidad förgyllt bladmönster samt linneskåp i furu och halvrunnt fönsterbord i björk, båda målade med äggtempera. I palatsets salong har möblemanget utökats med ett par helförgyllda rokokostolar.

På landshövdingeresidenset i Falun står två identiskt lika soffor med bladornament. Pers uppgift var att göra en exakt kopia av den ena, befintliga soffan och troligen är det bara han som i dag kan skilja originalet från kopian. Bladornamenten var inte helt enkla att skära ut.

– Först gjorde jag mallar av originalet, sen använde jag mallarna som förlaga till delarna, som jag till sist byggde ihop. Hela jobbet tog nog cirka 60 timmar.

Färgmatchade och i harmoni med soffor och övriga möbler är också de sex Bellmansstolarna i gustaviansk stil, varav Per nytillverkat två efter befintliga förebilder. Glasborden och skrivborden med vågformad sarg i landshövdingens bibliotek har också vuxit fram i Nordåker.

Det är när Per får ta itu med svåra utmaningar han trivs som bäst. Som med mönstret på soffan i Falun eller rokokostolarna i Tessinska palatset.

Till Örebro slott har han gjort två små runda bord i almrot med kantlist och svarvade ben i mahogny, kopior av förgyllda rokokostolar med utsirat rosen-

Skrivbord med vågformad sarg på residenset i Falun.

Motstående sida från vänster ovan. Kopia av gustaviansk soffa på residenset i Falun.

Per i arbete med en bordssarg.

Kopior av rokokostolar till Örebro slott.

Detalj av den nytillverkade soffan på residenset i Falun.

mönster och en karmstol i gustaviansk stil, också kopia efter gammal förebild.

Utanför matsalen på Rosenbad står ett litet bord i mönsterlagd körsbärsfaner med förgyllt sarg, som också är Pers hantverk. För att inte nämna de 67 stolarna och 25 borden han gjorde till Paulikaféet på Dramaten i början av 1990-talet.

– Jugendmöblerna från 1907, som fanns i kaféet från början, hade med tiden blivit skadade och minskat starkt i antal. Det gällde att göra kopior av det som fanns kvar.

I ett år arbetade Per och en medhjälpare med stolarna och borden, i olika storlekar och med skivor av italiensk carreramarmor.

DEN VIKTIGASTE PRODUKTEN

Allt från Nordåkers Specialsnickeri är inte arkitektritad. Om Per ville, skulle han troligen kunna designa flera egna produkter. Men han överläter helst ritandet åt andra.

– Jag är hantverkare, det viktigaste för mig är att göra ett fint arbete.

Han jobbar gärna till musik från egna, precisionsbyggda högtalare – en specialtillverkning sedan många år. Men den viktigaste produkten är kanske kilramar i större format, som beställs av konstnärer, konservatorer och museer som Moderna museet, Nationalmuseum och konstmuseer över hela landet. Bland konstnärskunderna finns Olle Käks, Lennart Rodhe, John Franzén, Lena Cronqvist och Sven-Erik Johansson.

Den största kilramen Per gjort var 13,5 meter lång och drygt 2 meter bred, till Carl Larssons monumentalmålning *Midvinterblot*, som hamnade på Nationalmuseum.

– Då var det bra att ha en lång verkstad! Men när ramen skulle vändas fick vi gå ut.

Citat av Goethe på en vägg i verkstaden: «Människan själv i den mån hon begagnar sitt sunda förnuft är den största och mest noggranna fysikaliska apparat som finns. Det är just den nyare fysikens stora olycka – att man avskilt experimenten från människan och som bevis endast vill godtaga vad man förmedelst tillverkade instrument kan lära känna om naturen.»

Det knastrar i gruset när en lastbil kör in på gårdsplanen. En kilram på 1,53 gånger 2,19 meter ska hämtas till Skissernas museum i Lund. Jobbet går vidare. **KV**